

Het belang van kennis voor burgerschapsonderwijs

‘De school heeft voor het onderwijs in burgerschap een doelgericht en samenhangend curriculum dat past bij de leerlingenpopulatie van de school’, aldus de Onderwijsinspectie over basisschool De Fonkeling in Vleuten. Een vraaggesprek met directeur Mariëlle Klasen en Laura Smudde (leraar groep 4 en curriculumontwikkelaar) over hoe zij dit tot stand hebben gebracht.

Klasen: “We zijn een school met ongeveer 470 leerlingen, verdeeld over 19 groepen. Wat onze school echt kenmerkt, is dat we *evidence informed* werken. We geven ons onderwijs vorm met behulp van wetenschappelijke inzichten en ervaringen uit de praktijk.”

Smudde: “Dat betekent onder andere dat we sterke leraren hebben die de regie in de klas houden, maar ook goed kunnen inspelen op wat er gebeurt. Het draait om structuur en rust in de klas, zodat leerlingen goed kunnen leren. We leggen de nadruk op kennisrijk onderwijs: je kunt pas iets toepassen als je eerst kennis opgedaan hebt.”

Hoe past burgerschapsonderwijs in jullie visie op leren?

Klasen: “Burgerschapsonderwijs is voor ons niet iets dat je alleen in specifieke weken of momenten doet, zoals de ‘Week van het geld’ of de ‘Week Tegen Pesten’. Het is een doorlopend proces waarin leerlingen leren over de samenleving, de rechtsstaat en hun eigen rol als burger.”

Smudde: “Binnen het Nederlands Kennis Curriculum (NKC) hebben we het burgerschapsonderwijs als een doorgaande lijn in een thematische aanpak opgezet. Met de conceptkerndoelen als uitgangspunt is nagegaan wat leerlingen moeten kunnen en kennen als ze de basisschool verlaten. Van daaruit is de leerlijn ontworpen voor groep 1 t/m 8.

In de kleuterklassen beginnen we al met basisbegrippen als democratie. Ze leren bijvoorbeeld wat stemmen is door een simpele keuze te maken: blijven we nog buiten spelen of gaan we naar binnen?”

In de kleuterklassen beginnen we al met basisbegrippen als democratie

Klasen: “Op die manier ervaren ze al vroeg dat een democratie draait om het maken van keuzes en besluiten met meerderheid van stemmen. Ze leren begrijpen dat ze, als burgers van Nederland, een rol spelen in de maatschappij.”

Smudde: “Naarmate de leerlingen ouder worden, verdiepen de thema’s zich. In groep 8 hebben we het over de Tweede Kamer, de Europese Unie en politieke partijen. Ze mogen hun eigen politieke partij opzetten en leren over de werking van het parlement.”

Hoe ontwikkelen jullie het burgerschapsonderwijs?

Smudde: “Het is voor ons belangrijk dat we leerlingen niet alleen kennis bijbrengen, maar hen ook leren kritisch na te denken. Het NKC biedt daar een stevig fundament voor. Wij houden ons aan vastgestelde kennisdoelen, maar geven leraren de vrijheid om in te spelen op de actualiteit, zoals politieke kwesties of gebeurtenissen in de wereld.”

Klasen: “De leraren werken in ontwikkelteams, wat betekent dat ze de thema’s en lessen zelf ontwerpen op basis van kennisdoelen en toepassingsdoelen. Dit stelt hen in staat om het aanbod, vanuit de doelen, af te stemmen op de doelgroep en de omgeving van hun leerlingen. Dit proces is intensief, we geven de leraren de tijd en ruimte om dit goed te doen.”

Op welke manier gaan jullie om met gevoelige onderwerpen, zoals seksualiteit en gender?

Klasen: “Het is belangrijk om open gesprekken te hebben over dergelijke onderwerpen, maar ook om een duidelijke visie te hebben. In de praktijk betekent dit dat we niet meegaan met verzoeken van ouders om leerlingen uit bepaalde lessen te houden.”

Smudde: “We hanteren de beschouwende benadering. We promoten geen bepaald gedrag, maar zorgen ervoor dat leerlingen kennis krijgen om zelf te kunnen oordelen. Dit geldt zowel voor culturele diversiteit als voor kwesties rondom seksuele voorlichting.”

Hoe past het burgerschapsonderwijs bij de diverse leerlingenpopulatie?

Klasen: “Onze leerlingen komen uit verschillende achtergronden, met culturele diversiteit en meertaligheid. Het is voor ons essentieel dat we het curriculum daarop afstemmen. Het NKC biedt een stevige basis, maar we betrekken ook de omgeving, zoals het lokale culturele aanbod.”

Het is belangrijk om open gesprekken te hebben over dergelijke onderwerpen, maar ook om een duidelijke visie te hebben

Smudde: “Het is belangrijk dat we een onderwijsaanpak hanteren die voor alle leerlingen werkt. Wij zijn van mening dat kennisrijk onderwijs voor iedereen toegankelijk moet zijn, ongeacht de thuissituatie. Daarmee krijgt elk kind dezelfde kansen.”

Hoe monitoren jullie of het burgerschapsonderwijs effectief is?

Klasen: “Dat doen we op verschillende manieren. Van ieder thema bewaren de leerlingen een samenvatting van het geleerde in hun NKC-map. Dit maakt het mogelijk om terug te grijpen op wat ze in voorgaande jaren hebben geleerd en te zien wat al aanbod is geweest.”

We monitoren ook de sociale veiligheid op school en houden de tevredenheid van leerlingen en ouders in de gaten, bijvoorbeeld met een sociogram en tevredenheidsmetingen. We hebben een jaarkalender sociale veiligheid waarin dit is opgenomen. Daarnaast kijken we of leerlingen zich daadwerkelijk de kernwaarden van burgerschap eigen maken, zoals respect, verantwoordelijkheid en betrokkenheid. We zitten nog in de ontwikkelfase met betrekking tot toetsing. Het doel is om leerlingen bewust maken van hun rol in de samenleving. Dat doen we door hen kennis te geven, en de juiste waarden en vaardigheden om die kennis in de praktijk toe te passen.”)

Pedagogisch
klimaat op IKC
de Fonkeling

Nederlands
Kennis
Curriculum

